

5Th

International Conference Management, Accounting and Economic Development

September 15, 2020
Tbilisi - Georgia

نقش تعدیل گری اندازه حسابرِس بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرِسی مریم صادقی، وحید امین رستمکلائی

چکیده:

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش تعدیل گری اندازه حسابرِس بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرِسی در بین شرکت ها می باشد. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده ها در گروه پژوهش های توصیفی-همبستگی قرار دارد. هم چنین، به منظور انتخاب حجم نمونه از روش نمونه گیری حذف سیستماتیک (غربالگری) استفاده شد که ۱۴۹ شرکت در دوره زمانی ۶ ساله بین سال های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۷ (در مجموع ۸۹۴ سال-شرکت) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای بررسی فرضیه ها از روش های مربوط به رگرسیون لجستیک و رگرسیون چندمتغیره با استفاده از نرم افزار Eviews8 و روش داده های پانلی-اثرات ثابت بهره گرفته شده است. یافته های به دست آمده در این مطالعه نشان می دهد که بین مالکیت مدیریتی با اندازه و حق الزحمه های حسابرِسی شرکت ها رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. هم چنین، اندازه حسابرِس دارای اثر تعدیلی مثبت و معناداری بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابرِسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در دوره بررسی بوده است. **واژگان کلیدی:** اندازه حسابرِس، مالکیت مدیریتی، حق الزحمه حسابرِسی.

5Th

International Conference Management, Accounting and Economic Development

September 15, 2020
Tbilisi - Georgia

مقدمه

در میان سهامداران درونی آنچه مورد توجه کارشناسان و از نکات چالش برانگیز در مبحث حاکمیت شرکتی است عمدتاً سهم مدیران از مالکیت شرکت است زیرا این گروه از یک سو به اطلاعات درونی و اخبار پنهانی شرکت دسترسی دارند و از سوی دیگر از قدرت تصمیم گیری برخوردارند. به همین دلیل حساسیت اصلی در رابطه با مالکیت افراد داخل سازمان، اغلب بیش از سایر کارکنان، معطوف مدیران رده های مختلف می باشد؛ اگرچه لاقط بخشی از کارکنان هر شرکت در زمره دارندگان اطلاعات پنهانی قرار دارند و رفتارهای معاملاتی آن ها نیز باید به دقت مورد توجه دست اندرکاران و فعالان بازار قرار گیرد. در این رابطه مطالعه ای که در ژاپن صورت گرفته بیانگر این بوده است که در کل افزایش مالکیت سهامداران داخلی موجب کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران می شود و مالکیت اعضای هیأت مدیره بر عملکرد شرکت تأثیر مثبت دارد. به عبارت دیگر، برخلاف ایالات متحده، عملکرد شرکت های ژاپنی به موازات افزایش مالکیت مدیران افزایش می یابد (هوان و تامکینز، ۲۰۰۹). الزامات مالکیت سهام برای مدیران به امری عادی تبدیل شده است و سرمایه گذاران نهادی می توانند به هیئت مدیره شرکت فشار بیاورند و برای پرداخت خدمات هیئت مدیره، از شیوه هایی که بر مبنای میزان سهم هر فرد است استفاده کند. مطالعات اخیر به شدت به نفع الزامات مالکیت سهام هیئت مدیره است و این طور نشان می دهد که شرکت هایی از الزامات مالکیت سهام استفاده کردند، در سال های بعد از اجرای این کار عملکرد بهتری داشتند. مطالعات قبلی استدلال کردند که تعارضات و رقابت های میان مدیران و سهامداران ناشی از تمایل مدیران شرکت به دستیابی و یا تضمین قدرت بیشتر می باشد. مقام و مزایای مدیران ارشد به عنوان انگیزه هایی برای بروز رفتار رقابتی بر سر قدرت در بازار کار درونی شرکت عمل می کنند (رز و همکاران، ۲۰۱۳).

از سوی دیگر، حق الزحمه حسابرسی از موضوعات مهمی است که ذهن صاحبکار و حسابرس را به خود مشغول می کند و باید درباره ی آن به روشنی مذاکره کرد عوامل مختلفی می تواند بر حق الزحمه حسابرسی موثر باشد از جمله این عوامل می توان به کیفیت گزارش حسابرسی اشاره کرد. مطالعه عوامل موثر بر حق الزحمه حسابرسی از نظر تأثیر آن بر کیفیت حسابرسی، حایز اهمیت است. حق از جمله حسابرسی در برنامه ریزی و اجرای مناسب و با کیفیت کار حسابرسی مالی موثر است. کیفیت پایین حسابرسی موجب کاهش اعتماد استفاده کنندگان صورت های مالی می شود و این امر نه تنها منجر به ناکامی از دستیابی به اهداف حسابرسی می شود، بلکه موجب کاهش اعتبار فرایند حسابرسی در ابعاد کلان خواهد شد و مانع از تخصیص بهینه سرمایه در بازار اوراق بهادار و افزایش هزینه سرمایه و تامین مالی می شود (باغومیان و همکاران، ۱۳۹۶). اگر چه حق الزحمه بیشتر حسابرسی همیشه بیانگر هزینه حسابرسی با کیفیت بالاتر نیست اما، علاوه بر داشتن کیفیت حسابرسی مناسب، موسسات حسابرسی هزینه استاندارد را برای انجام کار خود در نظر می گیرند که بطور طبیعی حق الزحمه دریافتی آن ها بیشتر از این هزینه هاست. در صورت وجود رقابت در بازار، موسسات حسابرسی علاوه بر دریافت حق الزحمه کمتر ممکن است صاحبکاران خود را نیز از دست بدهند. در صورتی هم که موسسات حسابرسی حق الزحمه بیشتری را نسبت به هزینه های صرف کرده برای

انجام خدمات حسابرسی درخواست کنند، دیدگاه جامعه نسبت به کیفیت کار آن ها با تردید همراه خواهد شد. بنابراین می توان مشاهده کرد که تحقیقات تجربی در رابطه با حق الزحمه حسابرسی شرکت های بورسی در ایران، اطلاعات مناسبی را برای سرمایه گذاران به منظور تفسیر حق الزحمه حسابرسی فراهم می آورد (گریفین و همکاران، ۲۰۱۱).
با توجه به این مطالب هدف ما در این پژوهش مالکیت مدیریتی، اندازه حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

مبانی نظری پژوهش

ارتباط بین مالکیت مدیریتی و حسابرسی مستقل از هر دو دیدگاه حسابرسی مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرد (لنوکس، ۲۰۰۵؛ ایش و ایو، ۲۰۱۳؛ میترا و همکاران، ۲۰۰۷). توافق گسترده ای در مقالات تحقیقاتی در این خصوص دیده می شود که سطح علاقه مالکیت مدیریتی در یک شرکت می تواند روی انگیزه های مربوط به نوع کیفیت اطلاعات فراهم آمده حسابداری تأثیر گذار باشد. این نیز به نوبه خود، می تواند اولویت های شرکت ها را برای حسابرسی های با کیفیت و خطر مراجعین بررسی شده توسط حسابرسی تحت تأثیر خود قرار دهد (وارفیلد و همکاران، ۱۹۹۵). با توجه به کار لنوکس (۲۰۰۵) و لین و لیو (۲۰۱۳)، به اختلاف بین همگرایی منافع و مناطق سنگربندی مالکیت مدیریتی پی برده شد. این مطالعه با اثبات مفاهیم گوناگون مالکیت مدیریتی و ارتباطش با اندازه شرکت حسابرسی و حق الزحمه های حسابرسی از طریق اسناد و مدارک، به مقالات علمی موجود افزوده شد. ارتباط بین مالکیت مدیریتی و اندازه شرکت حسابرسی/حق الزحمه های حسابرسی، برای شرکت هایی که مالکیت مدیریتی در منطقه سنگربندی مالکیت قرار دارد مثبت، ولی برای شرکت هایی که این مالکیت در مناطق همگرایی منافع مالکیت قرار دارد، منفی می باشد (شان و همکاران، ۲۰۱۹). یافته های بر این هستند که حسابرسان باید مفاهیم خطر سطوح مختلف مالکیت مدیریتی و شرکت ها را که مدیریت در آن ها در سطوح آن دسته از مناطق سنگربندی پیشنهادی مستحکم سازی شده اند که پرخطر تر از شرکت های دارای مالکیت مدیریتی قرار گرفته در مناطق همگرایی منافع می باشند را نیز شناسایی کنند. همچنین، مراجعین شرکت های حسابرسی خودشان بیشتر امکان تشخیص مفاهیم خطر برخورداری از مالکیت مدیریتی را در منطقه سنگربندی دارند و بر همین اساس شرکت های حسابرسی بزرگ تر را جهت انجام حسابرسی های با کیفیت تر انتخاب می کنند. دیدگاه مراجع و حسابرسی، به گونه ای روی قابلیت اطمینان ماهیت پیشگویانه مالکیت مدیریتی تأکید دارد که آن را در مناطق همگرایی منافع و سنگربندی مالکیت مدیریتی، با اندازه شرکت حسابرسی و حق الزحمه های حسابرسی مرتبط نشان می دهد (شان و همکاران، ۲۰۱۹).

در همین ارتباط و تحقیقات پیشین نشان می دهد که ارباب رجوعان دارای ریسک بالاتر، حسابرسان با کیفیت تر را انتخاب می کنند (داتار و همکاران، ۱۹۹۱) و مشخص است که شرکت های حسابرسی حق الزحمه های حسابرسی بالاتر را به دلیل بالاتر بودن ریسک ارباب رجوعان مطالبه می نمایند (فلتهام و همکاران، ۱۹۹۱). مطالعات تجربی متعددی از رابطه ی میان ریسک ارباب

رجوع بالاتر (کمتر)، تلاش حسابرس بیشتر (کمتر) و حق الزحمه های حسابرسی بالاتر (کمتر) حمایت کردند (اوکینی و همکاران، ۱۹۹۴، پرات و استیک، ۱۹۹۴؛ سیمونیک و استین، ۱۹۹۶؛ جوهانسون و بدارد، ۲۰۰۳). ارباب رجوعان دارای ریسک بالاتر بیشتر احتمال دارد که مدیریت سود بالاتری داشته باشد (اقلام تعهدی سرمایه در گردش غیر عادی). تحقیقات بالا از مشمولیت متغیر حق الزحمه ی حسابرسی در مدل سازی مدیریت سود حمایت کردند. هم شرکت حسابرسی و هم شرکت، زمان و تلاش معنادار و قابل توجهی را (هزینه) بعد از تغییر شرکت حسابرسی سرمایه گذاری می کنند. این اثر حتی برای واحدهای تجاری - تلفیقی که نیازمند حسابرسان قانونی در کشورهای متعدد هستند، دوچندان می باشد. در محیط چرخش اجباری شرکت حسابرسی، این هزینه های اولیه، در طی چند سال بیشتر می گردد و از این رو هزینه های کل عملکرد حسابرسی برای شرکت حسابرسی و ارباب رجوع حسابرسی افزایش می یابد. تحقیقات دیگر رابطه ای میان تغییر شرکت حسابرسی و حق الزحمه ی حسابرسی یافتند (اتردگ و گرین برگ، ۱۹۹۰؛ پیرسون و ترومپتر، ۱۹۹۴؛ دیز و گیروکس، ۱۹۹۶؛ سیمون و فرانسیس، ۱۹۸۸؛ کامران و همکاران، ۲۰۱۵؛ زاین، ۲۰۱۳).

پیشینه پژوهش

در ارتباط با موضوع پژوهش و در مطالعات داخلی، نونهال نهر و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند که تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی تاثیر مثبت و معنادار دارد. یعنی حسابرس هرچقدر با تجربه تر باشد حق الزحمه بیشتری دریافت می کند و تجربه حسابرس بر کیفیت حسابرسی تاثیر ندارد. انصاری و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که بین کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد و مالکیت مدیریتی نیز موجب تقویت این رابطه معکوس می شود. نتایج مربوط به متغیرهای کنترلی نشان داد که بین اهرم مالی، اندازه شرکت و نسبت اقلام تعهدی با حق الزحمه حسابرسی ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد و بین نسبت جریان نقدی عملیاتی و حق الزحمه حسابرسی رابطه معناداری یافت نشد. نتایج مطالعه بهاری و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد بین ضعف کنترل داخلی و حق الزحمه حسابرسی رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین مالکیت مدیریتی رابطه بین ضعف کنترل داخلی و حق الزحمه حسابرسی را تعدیل می کند. گرجی زاده و همکاران (۱۳۹۶) ثابت کردند که اندازه موسسه حسابرسی و تغییر حق الزحمه حسابرس بر کیفیت حسابرسی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هم چنین، اندازه موسسه حسابرسی بر رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی تاثیر مثبت و معناداری دارد. در نهایت، ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۳) اعلام کردند که مالکیت سهام توسط سرمایه گذاران نهادی با صدور اظهار نظر مشروط حسابرسی دارای رابطه منفی معناداری می باشد. و بین مالکیت مدیریت با حق الزحمه حسابرسی و اظهار نظر مشروط حسابرسان رابطه معناداری مشاهده نگردید.

هم چنین در مطالعات خارجی، شان و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند زمانی که سطح مالکیت مدیریت سازگار با منافع سهامداران (همانند نرخ پوشش بهره) سازگار باشد، ارتباط بین مالکیت مدیریت و اندازه و حق الزحمه های حسابرسی شرکت ها منفی شده

و وقتی سطح مالکیت مدیریت در تضاد با منافع سهامداران باشد، این ارتباط مثبت می شود. هو (۲۰۱۸) ثابت کرد که ارتباط معناداری بین اجتناب مالیاتی، حق الزحمه های حسابرسی و حقوق مالکیت شرکت ها وجود دارد. هم چنین، درجه اجتناب مالیاتی شرکت ها و هزینه های حسابرسی دارای همبستگی مثبتی در شرکت های دارای مالکیت دولتی و غیردولتی می باشند که این همبستگی در شرکت های دارای مالکیت غیردولتی قوی تر است. برایان و رینولدز (۲۰۱۶) ثابت کردند هزینه سرمایه سهام در دوران تصدی حسابرسی افزایش پیدا می کند و نیز کاهش کیفیت درک شده حسابرسی حسابرسان کوچک در دوران تصدی حسابرسی می باشد. بیشتر اینکه آن ها دریافتند هزینه سرمایه سهام در دوران تصدی حسابرسانی که دارای تخصص صنعت می باشند افزایش پیدا نکرده است. چیراز و همکاران (۲۰۱۳) نشان دادند که بین سهامداران دولتی و حق الزحمه حسابرسی رابطه منفی معنادار و بین سهامداران نهادی و حق الزحمه حسابرسی رابطه مثبت معناداری وجود دارد و در نهایت، رحمان خان و همکاران (۲۰۱۱) دریافتند بین مالکیت سهام توسط مدیران اجرایی، سرمایه گذاران نهادی و سهامداران عمومی با حق الزحمه حسابرسی رابطه منفی معناداری وجود دارد. با توجه به مطالب ارایه شده در بخش های پیشین، فرضیه های پژوهش حاضر به شرح ذیل تدوین شده اند:

- بین مالکیت مدیریتی و اندازه حسابرسی رابطه وجود دارد.
- بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرسی رابطه وجود دارد.
- اندازه حسابرسی رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرسی را تعدیل می کند.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت و محتوایی از نوع همبستگی و نظر هدف در گروه پژوهش های کاربردی قرار دارد. انجام پژوهش در چارچوب استدلال های قیاسی-استقرایی صورت می پذیرد. بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتابخانه ای، مجلات و سایر سایت های معتبر در قالب قیاسی و گردآوری داده ها برای تأیید و رد فرضیه ها از راه استقرایی صورت می پذیرد. هم چنین، در این پژوهش با مراجعه به منابع کتابخانه ای شامل کتب، مجلات هفتگی و ماهانه، فصلنامه ها، انتشارات مراکز تحقیقاتی و پژوهشی، سازمان ها و نهادهای آموزشی و اجرایی، پایان نامه های تحصیلی و پژوهشی مرتبط، جستجو در پایگاه های الکترونیکی اطلاعات از قبیل اینترنت و مراجعه به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و نرم افزار ره آورد نوین به گردآوری اطلاعات پرداخته شده است. علاوه بر این، جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش، کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ است. در این پژوهش، برای انتخاب نمونه، از کل داده های در دسترس استفاده شده است. نخست تمام شرکت هایی که می توانستند در نمونه گیری شرکت کنند؛ انتخاب شدند. سپس، از بین کلیه شرکت هایی که واجد هر یک از شرایط زیر نبوده اند، حذف شده و در نهایت ۱۴۹ شرکت باقی مانده برای انجام آزمون انتخاب شده اند:

- (۱) به منظور همگن شدن نمونه آماری در سال های مورد بررسی، پیش از سال ۱۳۹۰ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
- (۲) به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی شرکت ها منتهی به پایان اسفندماه باشد.
- (۳) نمونه آماری شامل شرکت های واسطه گری مالی، سرمایه گذاری، لیزینگ، بانک ها و شرکت های بیمه نمی شود.
- (۴) شرکت ها طی قلمرو زمانی این تحقیق تغییر فعالیت یا دوره مالی نداده باشند.
- (۵) داده های مورد نظر شرکت ها در دسترس باشد

توسعه مدل های رگرسیونی:

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه بین مالکیت مدیریتی با اندازه و حق الزحمه های حسابرسی در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که برای این منظور از مدل های رگرسیونی زیر استفاده شده است. در این مدل ها که مبتنی بر مدل های رگرسیونی خطی چندمتغیره است، در صورت تایید معناداری ضرایب (β_1) می توان نتیجه گرفت که فرضیه های پژوهش مورد تایید قرار گرفته اند. بایستی توجه شود که با توجه به ماهیت اندازه گیری متغیرها، در مدل اول از روش رگرسیون لجستیک و در مدل دوم از روش رگرسیون خطی چندمتغیره (داده های پانلی) استفاده شده است. به این ترتیب داریم:

$$ASIZE_{it} = \beta_0 + \beta_1 MOWN_{it} + \beta_2 BIND_{it} + \beta_3 OPINION_{it} + \beta_4 FSIZE_{it} + \beta_5 LOSS_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 CR_{it} + \varepsilon_{it} \quad (۲)$$

$$AFEES_{it} = \beta_0 + \beta_1 MOWN_{it} + \beta_2 BIND_{it} + \beta_3 OPINION_{it} + \beta_4 FSIZE_{it} + \beta_5 LOSS_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 CR_{it} + \varepsilon_{it}$$

اما در فرضیه سوم پژوهش به بررسی اثر تعدیلی اندازه حسابرس بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است که برای این منظور از مدل رگرسیونی غیرخطی چندمتغیره زیر بهره گرفته شده است. در صورتی که ضریب (β_3) در این مدل معنادار باشد می توان پذیرفت که فرضیه سوم پژوهش نیز مورد تایید قرار گرفته است. به این ترتیب داریم:

$$AFEES_{it} = \beta_0 + \beta_1 MOWN_{it} + \beta_2 ASIZE_{it} + \beta_3 MOWN_{it} * ASIZE_{it} + \beta_4 BIND_{it} + \beta_5 OPINION_{it} + \beta_6 FSIZE_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 CR_{it} + \varepsilon_{it}$$

در مدل های بالا داریم:

متغیرهای وابسته:

5Th International Conference
Management, Accounting and
Economic Development

September 15, 2020
Tbilisi - Georgia

متغیرهای مستقل در پژوهش حاضر شامل اندازه حسابرس و حق الزحمه های حسابرسی شرکت ها می باشد که برای اندازه گیری این متغیر و به پیروی از شان و همکاران (۲۰۱۹) از تعاریف عملیاتی زیر استفاده شده است:

➤ **اندازه حسابرس (ASIZE):** اگر حسابرس شرکت سازمان حسابرسی باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر در نظر گرفته می شود.

➤ **حق الزحمه حسابرسی (AFEES):** برابر است با لگاریتم طبیعی کل حق الزحمه های حسابرس شرکت ها در پایان سال مالی.

متغیر مستقل: مالکیت مدیریتی (MOWN)

متغیر مستقل در پژوهش حاضر مالکیت مدیریتی است که برای اندازه گیری این متغیر و به پیروی از شان و همکاران (۲۰۱۹) از نسبت سهام تحت تملک مدیران عضو هیئت مدیره به کل سهام شرکت در پایان سال مالی استفاده شده است.

متغیرهای کنترلی:

به پیروی از مبانی نظری پژوهش (شان و همکاران، ۲۰۱۹)، اثر برخی از متغیرهای مالی و حسابداری در مدل های رگرسیونی کنترل شده است که در ادامه به تعریف آن ها پرداخته می شود:

➤ **استقلال هیئت مدیره (BIND):** برابر است با نسبت کل مدیران غیرموظف به کل اعضای هیئت مدیره شرکت در پایان سال مالی.

➤ **اظهاری نظر حسابرس (OPINION):** متغیر دوگانه که وقتی شرکت اظهارنظر تعدیلی (مشروط) در دوره قبلی گزارش کرده باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می شود.

➤ **اندازه شرکت (FSIZE):** برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی های شرکت در پایان سال مالی.

➤ **زیان شرکت (LOSS):** متغیر دوگانه که وقتی شرکت در دوره جاری گزارش زیان کرده باشد عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می شود.

➤ **اهرم مالی (LEV):** برابر است با نسبت کل بدهی های ترازنامه ای به کل دارایی های شرکت در پایان سال مالی.

➤ **نسبت جاری (CR):** برابر است با نسبت دارایی های جاری به بدهی های جاری شرکت در پایان سال مالی.

تجزیه و تحلیل داده های پژوهش

آمار توصیفی

نتایج به دست آمده در بخش آمار توصیفی نشان می دهد که ۲۱ درصد شرکت های نمونه از خدمات سازمان حسابرسی بهره گرفته اند. هم چنین، حق الزحمه های حسابرسی شرکت ها به طور میانگین ۷/۱ به دست آمده است. علاوه بر این، بیش از ۶۰ درصد سهام شرکت ها در دست مدیران عضو هیئت مدیره شرکت هاست که این رقم به بیش از ۹۹ درصد هم رسیده است. اما

یافته های مربوط به متغیرهای کنترلی نشان می دهد که ۵۸ درصد مدیران عضو هیئت مدیره شرکت ها را مدیران غیرموظف تشکیل می دهند و بیش از ۴۵ درصد شرکت ها اظهار نظر تعدیلی حسابرسی دریافت کرده اند. اندازه شرکت ها به طور میانگین ۱۴ به دست آمده که بزرگ ترین و کوچک ترین شرکت ها به ترتیب دارای اندازه های ۱۹ و ۱۰ می باشند. هم چنین، ۸ درصد شرکت های نمونه در دوره بررسی گزارش زیان داشته اند. یافته های مربوط به اهرم مالی نیز نشان می دهد که میانگین بدهی شرکت ها بیش از ۵۴ درصد کل دارایی های شرکت هاست که بالاترین مقدار به دست آمده بیش از ۹۴ درصد است و نشان از ریسک بالای شرکت دارد. در نهایت، دارایی های جاری شرکت ها بیش از ۱/۵ برابر ارزش بدهی های آن هاست که این رقم به بالاتر از ۹/۹ هم رسیده است. به این ترتیب داریم:

جدول (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
اندازه حسابرس	ASIZE	0/214765	0/000000	1/000000	0/000000	0/410889
حق الزحمه های حسابرسی	AFEES	7/190209	7/172041	10/10561	3/663562	0/876182
مالکیت مدیریتی	MOWN	60/63628	64/87200	99/99800	0/010000	23/40213
استقلال هیئت مدیره	BIND	0/581309	0/600000	1/000000	0/000000	0/185729
اظهار نظر حسابرس	OPINION	0/453020	0/000000	1/000000	0/000000	0/498067
اندازه شرکت	FSIZE	14/35247	14/16394	19/77391	10/53295	1/528673
زیان شرکت	LOSS	0/088367	0/000000	1/000000	0/000000	0/283987
اهرم مالی	LEV	0/548396	0/556558	0/948243	0/046905	0/183115
نسبت جاری	CR	1/572015	1/340522	9/956380	0/209373	0/971302

آمار استنباطی

آزمون ضریب همبستگی

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۲) ارائه شده اند. همان گونه که مشاهده می شود در برخی موارد همبستگی معنی داری وجود دارد. هم چنین، در برخی موارد اندک بین متغیرهای زوجی همبستگی معنی داری قابل مشاهده است؛ اما این همبستگی ها قوی نیستند و ایجاد هم خطی نمی کنند. به عبارت بهتر در ادامه تحلیل ها از نظر بررسی روابط بین متغیرها مشکل محتوایی وجود

5Th

International Conference Management, Accounting and Economic Development

September 15, 2020
Tbilisi - Georgia

ندارد؛ زیرا اگر همبستگی قوی بین متغیرهای توضیحی مدل وجود داشته باشد، منجر به بروز هم خطی شده و بررسی روابط در چنین حالتی نادرست خواهد بود:

جدول (۲) نتایج آزمون ضریب همبستگی

	ASIZE	AFEES	MOWN	BIND	OPINIO N	FSIZE	LOSS	LEV	CR
ASIZE	1/00000 0								
AFEES	0/08948 1	1/00000 0							
	0/0074	-----							
MOWN	0/16640 0	0/11157 5	1/00000 0						
	0/0000	0/0008	-----						
BIND	0/02322 6	0/03961 3	0/03801 9	1/00000 0					
	0/4880	0/2367	0/2561	-----					
OPINIO N	0/07124 5	0/08205 0	0/10264 6	0/02903 3	1/00000 0				
	0/0332	0/0141	0/0021	0/3859	-----				
FSIZE	0/24059 6	0/18717 3	0/07318 0	0/10495 5	0/17491 3	1/00000 0			
	0/0000	0/0000	0/0287	0/0017	0/0000	-----			
LOSS	0/08604 9	0/05093 0	0/09137 1	0/10624 8	0/00624 3	0/18280 6	1/00000 0		
	0/0101	0/1281	0/0063	0/0015	0/8521	0/0000	-----		
LEV	0/14397 0	0/04812 1	0/18477 3	0/06567 6	0/01137 2	0/00366 3	0/20288 7	1/00000 0	
	0/0000	0/1505	0/0000	0/0496	0/7342	0/9129	0/0000	-----	
CR	0/14754 9	0/04996 7	0/17819 3	0/07310 7	0/06787 5	0/13783 3	0/13641 9	0/65436 0	1/00000 0
	0/0000	0/1355	0/0000	0/0288	0/0425	0/0000	0/0000	0/0000	-----

مدل رگرسیونی اول

به منظور آزمون این فرضیه اول پژوهش از برازش مدل های رگرسیون لجستیک استفاده شده است. در این مدل متغیر وابسته (اندازه حسابرس شرکت) به صورت دوجوهی ظاهر می گردد و تاثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر روی بخت اندازه حسابرس شرکت ها محاسبه می گردد. از آنجا که تخمین مدل های رگرسیون لجستیک فارغ از ماهیت داده ها انجام می گیرد، انجام آزمون های تشخیصی چاو و هاسمن ضرورت نیافته است. جدول (۳) نتایج برازش این مدل را نشان می دهد. هم چنین، نتایج آزمون نسبت درست نمایی مدل که معناداری مدل رگرسیونی تحقیق را می آزماید، نشان از سطح معناداری کوچک تر از خطای 0/05 و در نتیجه، معناداری کلی مدل رگرسیون لجستیک پژوهش دارد. از این رو نتایج این مدل قابل استناد بوده است. با استناد به درصد پیش بینی های مدل، با استفاده از متغیرهای مستقل این مدل می توان تا بیش از ۷۷ درصد شرکت ها را از نظر احتمال اندازه حسابرس شرکت آن ها به درستی پیش بینی نمود. هم چنین، سطح معناداری آزمون هاسمر لمشو نیز بزرگ تر از خطای 0/05 به دست آمده که نشان از مناسب بودن متغیرهای مستقل پژوهش در پیش بینی احتمال اندازه حسابرس شرکت ها دارد. در صورتی که سطح معناداری این آزمون کمتر از 0/05 به دست آید، می توان ادعا نمود که متغیرهای مستقل مدل نمی تواند پیشگوی مناسبی برای متغیر وابسته باشند.

جدول (۳) نتایج آزمون چاو و هاسمن

$ASIZE_{it} = \beta_0 + \beta_1 MOWN_{it} + \beta_2 BIND_{it} + \beta_3 OPINION_{it} + \beta_4 FSIZE_{it} + \beta_5 LOSS_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \beta_7 CR_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیرها	نماد	ضریب تاثیر	آماره آزمون	معناداری
ضریب ثابت	C	-0/752547	-13/80769	0/0000
مالکیت مدیریتی	MOWN	0/191733	11/40991	0/0000
استقلال هیئت مدیره	BIND	-0/120599	-5/051058	0/0000
اظهار نظر حسابرس	OPINION	0/036748	4/112427	0/0000
اندازه شرکت	FSIZE	0/056820	18/99029	0/0000
زیان شرکت	LOSS	-0/098295	-6/110999	0/0000
اهرم مالی	LEV	0/236140	7/302864	0/0000
نسبت جاری	CR	-0/015847	-2/599159	0/0094
ضریب مک فادن		0/314266		
آماره نسبت درست نمایی		106/2808		
احتمال نسبت درست نمایی		0/000000		

9/6545	آماره هاسمر لمشو
0/2901	احتمال هاسمر لمشو
77/96	درصد پیش بینی صحیح مدل

همان گونه که در جدول (۳) مشخص شده است، سطح معناداری متغیر مالکیت مدیریتی شرکت پایین تر از خطای ۵ درصد است که این به معنای تایید رابطه بین مالکیت مدیریتی و اندازه حسابرس شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. هم چنین، ضریب بتای به دست آمده برای متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت مثبت است که نشان از تایید رابطه مستقیم آن با نوع حسابرس خارجی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

مدل رگرسیونی دوم

قبل از تخمین مدل های رگرسیونی لازم است روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای این منظور از آزمون چاو (F لیمر) استفاده شده است. برای مشاهداتی که سطح احتمال آزمون آن ها بیشتر از ۵ درصد یا به عبارتی دیگر آماره آزمون آنها کمتر از آماره جدول باشد، از روش داده های تلفیقی استفاده می شود و برای مشاهداتی که احتمال آزمون آن ها کمتر از ۵ درصد است، برای تخمین مدل از روش داده های پانلی (تابلویی) استفاده می شود. علاوه بر این، روش داده های تابلویی خود با استفاده از دو مدل اثرات تصادفی و اثرات ثابت می تواند انجام گیرد. برای تعیین اینکه از کدام مدل استفاده شود، از آزمون هاسمن استفاده گردیده است. مشاهداتی که احتمال آزمون آنها کمتر از ۵ درصد است، از مدل اثرات ثابت و برای مشاهداتی که احتمال آزمون آنها بیش از ۵ درصد است از مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل استفاده شده می شود. نتایج حاصل از بررسی مدل با استفاده از آزمون های چاو و هاسمن در جدول (۴) آمده است:

جدول (۴) نتایج آزمون چاو و هاسمن

آزمون	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
چاو (F لیمر)	14/003900	(148/739)	0/0000	پانلی (تابلویی)
هاسمن	87/536785	7	0/0000	اثرات ثابت

خودهمبستگی و واریانس باقیمانده ها

از جمله مهم ترین فروض کلاسیک که دارای اهمیت ویژه ای می باشد، بررسی عدم وجود خودهمبستگی و عدم وجود ناهمسانی واریانس بین باقیمانده های الگو است. به منظور تشخیص وجود خودهمبستگی بین باقیمانده ها از آزمون دوربین-واتسون (DW) استفاده شده است. در صورتی مقدار این آماره برای الگوی پژوهش بین ۱/۵ الی ۲/۵ باشد می توان عدم وجود خودهمبستگی بین اجزای خطای مدل را تایید کرد.

هم چنین، برای بررسی عدم همسانی واریانس اجزای خطای مدل رگرسیونی از آزمون بروش-پاگان استفاده شده است. در صورتی که سطح معناداری این آزمون کمتر از ۵ درصد باشد، فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس پذیرفته نمی شود و الگو دارای ناهمسانی واریانس بین مقاطع می باشد (و برعکس). خلاصه یافته های مربوط به آزمون های دوربین-واتسون و بروش-پاگان در جدول (۵) آمده است:

جدول (۵) نتایج آزمون دوربین-واتسون و بروش-پاگان

آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری
دوربین-واتسون	1/758588	-
بروش-پاگان	8/667311	0/1932

تخمین مدل رگرسیونی

برای بررسی خوبی مدل، معمولاً از معیار ضریب تعیین تعدیل شده و برای بررسی معنی داری مدل نیز از آماره F استفاده شده است. هم چنین، استقلال و ناهمسانی واریانس (آزمون بروش-پاگان) اجزای خطای مدل نیز سنجیده شده است. در نهایت، به منظور بررسی عدم وجود همخطی بین متغیرهای مستقل و کنترلی از آزمون تورم واریانس بهره گرفته شده است. نتایج به دست آمده برای مدل رگرسیونی پژوهش نشان می دهد مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۶۵۹ می باشد و بدین معنی می باشد که قدرت توضیح دهندگی و برازش مدل در سطح خوبی قرار دارد. مقدار آماره F برابر ۳۶/۳۸۹ و مقدار احتمال آن نیز برابر ۰/۰۰۰ می باشد و از آن جایی که مقدار احتمال آن کمتر از ۰/۰۵ است، لذا معنی داری مدل تایید می شود. در نهایت هم چنین، با توجه به اینکه مقدار تورم واریانس کمتر از ۱۰ مورد قبول می باشد، در نتیجه عدم همخطی بین متغیرهای تحقیق پذیرفته می شود. به این ترتیب داریم:

جدول (۶) نتایج تخمین مدل رگرسیونی دوم

متغیر	نماد	بتا	تی استودنت	معناداری	تورم واریانس
ضریب ثابت	C	0/113486	24/15263	0/0000	-
مالکیت مدیریتی	MOWN	0/014903	10/28680	0/0000	1/075472
استقلال هیئت مدیره	BIND	-0/521959	-2/535766	0/0112	1/099994
اظهار نظر حسابرس	OPINION	-0/280203	-3/637249	0/0003	1/042643
اندازه شرکت	FSIZE	-0/435562	-16/88567	0/0000	1/132742
زیان شرکت	LOSS	0/221832	1/599707	0/1097	1/113114

1/064732	0/0626	-1/862347	-0/519160	LEV	اهرم مالی
1/225098	0/0000	-5/157493	-0/271093	CR	نسبت جاری
			0/659995		ضریب تعیین تعدیل شده
			36/38945		آماره F
			0/000000		سطح معناداری

همان گونه که در جدول (۶) مشخص شده است، سطح معناداری متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت پایین تر از خطای ۵ درصد است که این به معنای تایید رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. هم چنین، ضریب بتای به دست آمده برای متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت مثبت است که نشان از تایید رابطه مستقیم آن با حق الزحمه های حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

مدل رگرسیونی سوم

نتایج حاصل از بررسی مدل با استفاده از آزمون های چاو و هاسمن در جدول (۷) آمده است:

جدول (۷) نتایج آزمون چاو و هاسمن

آزمون	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
چاو (F لیمر)	13/603707	(148/737)	0/0000	پانلی (تابلویی)
هاسمن	91/692683	9	0/0000	اثرات ثابت

خودهمبستگی و اریانس باقیمانده ها

خلاصه یافته های مربوط به آزمون های دوربین-واتسون و بروش-پاگان در جدول (۸) آمده است:

جدول (۸) نتایج آزمون دوربین-واتسون و بروش-پاگان

آزمون	آماره آزمون	سطح معناداری
دوربین-واتسون	1/860756	-
بروش-پاگان	8/702833	0/3680

تخمین مدل رگرسیونی

برای بررسی خوبی مدل، معمولاً از معیار ضریب تعیین تعدیل شده و برای بررسی معنی داری مدل نیز از آماره F استفاده شده است. هم چنین، استقلال و ناهمسانی واریانس (آزمون بروش-پاگان) اجزای خطای مدل نیز سنجیده شده است. در نهایت، به منظور بررسی عدم وجود همخطی بین متغیرهای مستقل و کنترلی از آزمون تورم واریانس بهره گرفته شده است. نتایج به دست آمده برای مدل رگرسیونی پژوهش نشان می دهد مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۷۰۱ می باشد و بدین معنی می باشد که

قدرت توضیح دهندگی و برازش مدل در سطح خوبی قرار دارد. مقدار آماره F برابر 14/384 و مقدار احتمال آن نیز برابر ۰/۰۰۰ می باشد و از آن جایی که مقدار احتمال آن کمتر از ۰/۰۵ است، لذا معنی داری مدل تایید می شود. در نهایت هم چنین، با توجه به اینکه مقدار تورم واریانس کمتر از ۱۰ مورد قبول می باشد، در نتیجه عدم همخطی بین متغیرهای تحقیق پذیرفته می شود. به این ترتیب داریم:

جدول (۹) نتایج تخمین مدل رگرسیونی سوم

$AFEES_{it} = \beta_0 + \beta_1 MOWN_{it} + \beta_2 ASIZE_{it} + \beta_3 MOWN_{it} * ASIZE_{it} + \beta_4 BIND_{it} + \beta_5 OPINION_{it} + \beta_6 FSIZE_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 CR_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر	نماد	بتا	تی استودنت	معناداری	تورم واریانس
ضریب ثابت	C	0/119529	25/33566	0/0000	-
مالکیت مدیریتی	MOWN	0/862265	5/386148	0/0000	1/334860
اندازه حسابرس	ASIZE	-0/037644	-3/486454	0/0005	6/817683
مالکیت مدیریتی*اندازه حسابرس	MOWN*ASIZE	0/023917	6/184463	0/0000	5/143589
استقلال هیئت مدیره	BIND	-0/319179	-1/560769	0/1186	1/030738
اظهار نظر حسابرس	OPINION	-0/362262	-4/724412	0/0000	1/058222
اندازه شرکت	FSIZE	-0/466239	-17/56629	0/0000	1/176493
زیان شرکت	LOSS	0/324867	2/360464	0/0183	1/108212
اهرم مالی	LEV	-0/751012	-2/711617	0/0067	1/117955
نسبت جاری	CR	-0/270923	-5/196236	0/0000	1/299791
ضریب تعیین تعدیل شده		0/701781			
آماره F		14/38498			
سطح معناداری		0/000000			

همان گونه که در جدول (۹) مشخص شده است، سطح معناداری متغیر تعدیل گر مالکیت مدیریتی*اندازه حسابرس شرکت (MOWN*ASIZE) پایین تر از خطای ۵ درصد است که نشان می دهد اندازه حسابرس رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می کند. هم چنین، ضریب بتای به

دست آمده برای متغیر تعدیل گر مالکیت مدیریتی* اندازه حسابر س مثبت است که نشان از تاثیر مثبت اندازه حسابر سی بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابر سی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

بحث و نتیجه گیری

در فرضیه اول پژوهش به بررسی رابطه بین مالکیت مدیریتی و اندازه حسابر س در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد که همان گونه که مشخص شده است، سطح معناداری متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت پایین تر از خطای ۵ درصد است که این به معنای تایید رابطه بین مالکیت مدیریتی و اندازه حسابر س شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. هم چنین، ضریب بتای به دست آمده برای متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت مثبت است که نشان از تایید رابطه مستقیم آن با نوع حسابر س خارجی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. در ارتباط با نتیجه به دست آمده برای فرضیه اول بایستی اشاره شود که بر اساس نظریه نمایندگی، مدیران همواره در تلاش اند تا با افزایش کیفیت حسابر سی هزینه های نمایندگی شرکت ها را کاهش دهند. زمانی که مدیران با سهامداران دچار مشکل می شوند و بحث های نمایندگی افزایش پیدا می کند، آن ها سعی می کنند تا از طریق انتخاب حسابر سان با کیفیت تر، این تعارضات را کاهش دهند. بنابراین با افزایش مالکیت مدیران، احتمالاً کیفیت حسابر سی شرکت ها نیز افزایش پیدا می کند. این یافته ها سازگار با نتایج پژوهش های گرجی زاده و همکاران (۱۳۹۶) و شان و همکاران (۲۰۱۹) است اما مغایر با یافته های انصاری و همکاران (۱۳۹۸) و رحمان خان و همکاران (۲۰۱۱) می باشد.

در فرضیه دوم پژوهش به بررسی رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابر س در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد که همان گونه که مشخص شده است، سطح معناداری متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت پایین تر از خطای ۵ درصد است که این به معنای تایید رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابر سی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. هم چنین، ضریب بتای به دست آمده برای متغیر مستقل مالکیت مدیریتی شرکت مثبت است که نشان از تایید رابطه مستقیم آن با حق الزحمه های حسابر سی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. در این ارتباط نیز می توان به این نکته اشاره کرد که همانند فرضیه اول، زمانی که مدیران برای کاهش تعارضات نمایندگی اقدام به افزایش کیفیت حسابر سی می کنند، هزینه های مربوط به حسابر سی شرکت ها افزایش پیدا کند. چرا که به طور مشخص شرکت های حسابر سی با کیفیت بالاتر احتمالاً دستمزدهای بیشتری را طلب می کنند که این امر موجب افزایش هزینه های شرکت ها می شود. این یافته ها سازگار با نتایج پژوهش های بهاری و همکاران (۱۳۹۷) و شان و همکاران (۲۰۱۹) است اما مغایر با یافته های انصاری و همکاران (۱۳۹۸) می باشد.

در فرضیه سوم پژوهش به بررسی اثر تعدیلی اندازه حسابر س بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابر س در بین شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد که همان گونه که مشخص شده است، سطح معناداری متغیر

تعدیل گر مالکیت مدیریتی*اندازه حسابرس شرکت پایین تر از خطای ۵ درصد است که نشان می دهد اندازه حسابرس رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را تعدیل می کند. هم چنین، ضریب بتای به دست آمده برای متغیر تعدیل گر مالکیت مدیریتی*اندازه حسابرس مثبت است که نشان از اثرگذاری مستقیم اندازه حسابرسی بر رابطه بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. یافته های مربوط به فرضیه سوم پژوهش نیز به وضوح نشان می دهد که اندازه حسابرس به معنای استفاده از خدمات حسابرسی باکیفیت است که این امر منجر به تشدید رابطه مثبت میان مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابرسی می شود. چراکه حسابرسان باکیفیت تر، دستمزدهای بیشتری را دریافت می کنند که این موضوع با افزایش مالکیت مدیران به دلیل تمایل آن ها برای کاهش تعارضات نمایندگی، بیشتر نیز می شود. این یافته ها سازگار با نتایج پژوهش شان و همکاران (۲۰۱۹) است.

پیشنهادهای پژوهش

- (۱) با توجه به نتیجه به دست آمده برای فرضیه اول پژوهش پیشنهاد می شود مدیران شرکت ها در بهره گیری از شرکت های حسابرسی به منظور بررسی صورت های مالی از شرکت های حسابرسی دارای مهارت ها و کیفیت بالاتر بهره گیرند تا از این طریق بتوانند کیفیت گزارشگری مالی شرکت ها را بهبود ببخشند.
  - (۲) با توجه به نتیجه به دست آمده برای فرضیه دوم پژوهش پیشنهاد می شود استفاده کنندگان صورت های مالی می توانند در بررسی کیفیت گزارش های مالی شرکت ها به نقش مالکیت مدیریتی و اثری که بر حق الزحمه های حسابرسی یا همان دریافت خدمات حسابرسی بالاتر دارد، توجه بیشتری داشته باشند.
  - (۳) با توجه به نتیجه به دست آمده برای فرضیه چهارم پژوهش پیشنهاد می شود سازمان بورس اوراق بهادار تهران، سازمان حسابرسی، جامعه حسابرسان و دیگر متولیان این حوزه نسبت به رتبه بندی و تعیین کیفیت حسابرسی شرکت ها و موسسات حسابرسی اقدام نمایند. به کمک این رتبه بندی می توان کیفیت حسابرسی شرکت ها را تعیین و میزان کیفیت گزارشگری مالی شرکت ها را به صورت دقیق تری مشخص کرد.
- جنبه هایی از تحقیق را که پژوهش گر علاقه مند به انجام آن بوده است، برای انجام تحقیقات آینده به شرح زیر پیشنهاد می شود:
- پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی به بررسی همین عنوان در بین شرکت های دارای ارتباطات سیاسی، شرکت های دارای اندازه متوسط و کوچک و شرکت های دارای وابستگی تجاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شود.
  - پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی اثر دوران تصدی و تخصص در صنعت حسابرس بر ارتباط بین مالکیت مدیریتی و حق الزحمه های حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شود.

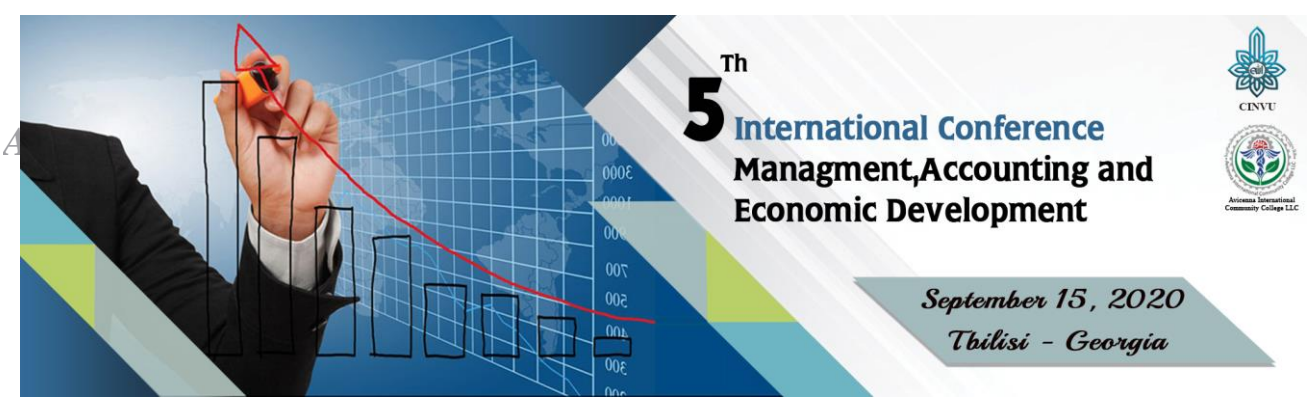

پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی اثر مالکیت مدیریتی و اندازه حسابرس بر دیگر متغیرهای مالی و حسابداری همانند کیفیت گزارشگری مالی، ریسک نقدشوندگی سهام و مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شود.

در نهایت پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی به بررسی اثر همین موضوع در دوره های مختلف اقتصادی همانند رکود یا رونق اقتصادی با استفاده از شاخص نرخ تولید ناخالص داخلی کشور پرداخته شود.

منابع و مأخذ

- ابراهیمی، سید کاظم؛ پیوندی، محمود؛ فخارمنش، محمدرضا (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر ساختار مالکیت شرکت بر حق الزحمه حسابرسی و اظهار نظر حسابرسان مستقل شرکت ها، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، ۶(۲۴): ۷۸-۵۹.
- انصاری، شهریار. یوسفوند، داوود. حق پرست، سعیده. (۱۳۹۸). تاثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دومین کنفرانس بین المللی مدیریت، مهندسی صنایع، اقتصاد و حسابداری.
- باغومیان، رافیک؛ عرب زاده، ازاد؛ فخری قورمیک، جواد (۱۳۹۶)، بررسی محتوای اطلاعاتی اظهار نظر حسابرس با تأکید بر اندازه های حسابرس و صاحبکار، مجله بررسی های حسابداری، ۴(۱۶): ۱-۲۸.
- بهاری، سمیه. مشهورالحسینی، سید محمدرضا (۱۳۹۷). تاثیر مالکیت مدیریتی بر رابطه بین ضعف کنترل داخلی و حق الزحمه حسابرسی. فصلنامه پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، ۵(۲۱)
- گرجی زاده، داوود. بزرگی، زهرا. خانمحمدی، محمدحامد. (۱۳۹۶). تاثیر اندازه موسسه حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی بر کیفیت حسابرسی. فصلنامه مطالعات اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری، ۲(۳)
- نونهال نهر، علی اکبر. اکبرپور، سعید. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر تجربه حسابرس بر حق الزحمه حسابرسی و کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، دوره: ۲، شماره: ۶.
- controlling Chiraz, Ben ali. Cedric, Lesage. (2013), Auditing pricing and nature of accounting Research, (6), 21-34 shareholders: Evidence from France, china journal of Fama, E.F. and Jensen, M.C. (1983), "Separation of ownership and control", The Journal of Law & Economics, Vol. 26 No. 2, pp. 301-325.
- Francis, J. D., Simon. (1988). A test of audit pricing in the small-client segment of the US market. The Accounting Review, Vol. 62 No.1, pp. 145-57.
- G.A. FELTHAM, J.Z. XIE (1991), Voluntary financial disclosure in an entry game with continua of types, DOI: 10.1111/j.1911-3846.1992.tb00869.x.

- Griffin, Paul A. and David H. Lont (2011) Audit fees around dismissals and resignations: Additional evidence, *Journal of Contemporary Accounting & Economics* 7 PP. 65–81. ➤
- Hu, Nianjia (2018). Tax Avoidance, Property Rights and Audit Fees. *American Journal of Industrial and Business Management*, 2018, 8, 461-472. ➤
- Huan, J., & Tamkinz, H. (2009). Inventory changes and future returns. *Review of Accounting Studies*, 7, 163–187. ➤
- Lennox, C. (2005). Management ownership and audit firm size. *Contemporary Accounting Research*, 22(1), 205–227. ➤
- Lin, Z. J., & Liu, M. (2013). The effects of managerial shareholding on audit fees: Evidence from Hong Kong. *International Journal of Auditing*, 17(3), 227–245. ➤
- Mitra, S., Hossain, M., & Deis, D. R. (2007). The empirical relationship between characteristics and audit fees. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, ownership 28(3), 257–285. ➤
- Ownership Rahman Khan, A., Mahboob Hossain, D., & Siddiqui, j. (2011). Corporate Economy. *Advances in Concentration and Audit Fees: The Case of an Emerging International Account*, (27), 125-131. Accounting, incorporating Advances in ➤
- Simon, Herbert A. (1959). "Theories of Decision Making in Economics and Behavioral Science." *A. E. R.*, Vol. 49, pp. 83-253. ➤
- auditing: Auditor). "Product differentiation in" Simunic, D. A. and M. T. Stein (1996). "Product Differentiation in the Market for Unseasoned New Issues." Vancouver, BC: Canadian Certified Accountants' Foundation General Accountants' Research ➤
- Warfield, T. D., Wild, J. J., & Kenneth, W. L. (1995). Managerial ownership, informativeness of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, accounting choices and 20(1), 61–91. ➤